

LA TRADUCCIÓ A L'ANGLÈS DE LA LEGISLACIÓ CIVIL CATALANA

LLUÍS BAIXAULI OLMOS
Universitat Jaume I
lluisbaixauli@hotmail.com

1. Introducció

La traducció de textos normatius és un camp amb una gran tradició en els territoris bilingües, on hi ha llengües cooficials, i en les institucions d'àmbit supranacional. A més, darrerament un bon nombre d'institucions de comunitats que no són bilingües (com és el cas de França) han engegat la traducció de la seua legislació més important a altres llengües. Aquest fenomen, potser pel fet de ser recent, no ha rebut encara l'atenció dels estudiosos de la traducció i pensem que, pel fet que la traducció és posterior al procés legislatiu, pot revelar tècniques, metodologies i projectes de gran interès. A Catalunya també s'ha començat aquesta tasca i és en aquest context que se situa la meua anàlisi, que se centra en la traducció a l'anglès de la legislació civil catalana.

La idea d'escriure aquest article neix d'una experiència pròpia en la traducció d'aquest tipus de textos que vaig poder tenir a través de les pràctiques en empresa de la llicenciatura en Traducció i Interpretació. Durant aquest proppassat curs acadèmic he realitzat la meua estada en pràctiques, que s'emmarca en l'especialització en traducció jurídica de l'assignatura Pràcticum IV. La institució que m'acollia és l'Observatori de Dret Civil Comparat Europeu (Universitat de Girona), i en concret es van traçar dues accions prioritàries a través del conveni entre el grup GITRAD de la UJI i l'Observatori, dirigit pel Dr. Miquel Martin Casals: d'una banda, el Projecte Norma Civil, que es planteja recollir i facilitar informació de la legislació civil catalana, i, d'una altra, la revista especialitzada en Dret comparat *InDret*. Les conclusions que presente ací sorgeixen de les tasques desenvolupades per a la primera d'aquestes accions de cooperació.

La meua tasca al Projecte Norma Civil va consistir a traduir el preàmbul de la Llei 1/2001, de 15 de març, de mediació familiar de Catalunya. És a dir, que m'encarregue de realitzar una traducció posterior a la promulgació del text original (la qual cosa no sol ocórrer en els encàrrecs que generen la bibliografia sobre el tema, com ara les obres de Bennion o del grup GRETEL). En conseqüència, el treball que cal desenvolupar en aquest projecte es tracta d'una traducció *documental*, i no *instrumental* (que els parlaments publiquen alhora que l'original).

Mitjançant aquesta experiència, m'ha sigut possible copsar d'una forma global el procés de traducció d'un text normatiu en aquest nou context de difusió de la legislació nacional. Així doncs, he observat les mancances pròpies i alienes (comptava amb traduccions prèvies i vaig treballar amb un equip de traductors en pràctiques), i les dificultats típiques d'aquesta especialitat. La meua pretensió és proposar mètodes que permeten superar els problemes que he anat detectant en la pràctica i que, personalment, m'han anat ajudant a millorar la feina.

2. Contextualització

Una de les primeres coses que vaig observar en aquest encàrrec de traducció és que abans de traduir feia falta adquirir (in)formació i conèixer els textos i els costums d'ambdues llengües no tan sols en matèria legislativa sinó també específicament quant al tema que tracta la llei. Calia també, abans d'iniciar la traducció en si, invertir un temps necessari en la reflexió sobre la metodologia

general de traducció de les lleis catalanes a l'anglès, i establir una mena de criteris de traducció que ens guiaren en tot el procés, confeccionar un model que n'assegurara la consistència terminològica, estilística i traductològica. Atès el caràcter rígid (tant pel que fa a les estructures macrotextuals com microtextuals) del gènere, vaig considerar especialment adequada la idea d'uns *criteris* de traducció. A més a més, com que en el si del Projecte Norma Civil hi ha prevista la traducció de tota la legislació civil catalana a l'anglès, i les traduccions fins a aquest moment no sempre són coherents entre si o quant al projecte de traducció individual, vaig pensar que potser aquesta mena de *llibre d'estil* per a la traducció ajudaria els futurs traductors, faria que el temps invertit en aquest projecte s'utilitzara més eficaçment i, en conseqüència, les guies plantejades constituïrien una aportació útil per al gremi i per a la societat.

Tot i que molts teòrics de prestigi incideixen en la importància cabdal de la descripció dels processos (Bassnett-McGuire, 1980: 37, citat en Hurtado, 2001: 170), personalment trobe que una descripció —que es desenvolupi coherentment en propostes teòriques— sense suggeriments per a actuacions futures —concretes i pràctiques— no és gaire profitosa. Per descomptat, compartisc la idea que un treball pràctic sense teoria és coix, però també que una teoria que no s'encamine a la pràctica és estèril. Per aquesta raó, vull presentar primer la realitat preexistent i, a continuació, maneres de perfeccionar el mètode per a millorar el resultat de la traducció (Hurtado, 2001: 157) en aquest projecte concret.

Quan se'm va proposar traduir la Llei 1/2001, de 15 de març, de mediació familiar de Catalunya, de primeres la meua intenció era traduir el text complet, però no em fou possible atesos els constrenyiments materials (de temps i de nombre de mots) que m'imposaven les pràctiques; per això, finalment vaig decidir centrar-me en el preàmbul. D'una banda, entenia que és més eficient traduir la presentació de les lleis, si tenim en compte que la funció de la meua traducció és testimonial, és a dir, donar a conèixer què diu la legislació catalana. Admet, tot i això, que per a l'estudi contrastiu més tècnic, per al Dret comparat, la informació més important no és al preàmbul. Amb tot, si entenem el Dret comparat des d'una perspectiva funcional, la traducció del preàmbul ens serveix per veure com ha actuat una cultura davant una conjuntura determinada. D'altra banda, des d'un punt de vista traductològic, el preàmbul té més contingut, atès el fet que aporta una càrrega semiòtica considerable, perquè s'hi expliquen el context i les circumstàncies concretes que porten el poder legislatiu a elaborar la llei, i situa aquestes circumstàncies en una cultura concreta, tot i exposant-hi particularitats pròpies.

La meua aportació al Projecte Norma Civil, en conseqüència, no és més que un humil primer pas que ha de seguir amb passos de major abasta, i aprofite l'avinentesa per convidar tothom que hi vulga col·laborar a ampliar aquesta feina a la totalitat de la llei, tot millorant el resultat final i eixamplant l'abast de la tasca realitzada.

3. Descripció dels textos

En aquest apartat, parlaré en primer lloc de les tendències estilístiques (de tècnica legislativa o redacció de lleis; *legal drafting*, en anglès) en l'àmbit jurídic de cada llengua, per separat. Després comentaré alguns estudis relatius a la traducció de lleis.

Una vegada consultats diversos materials sobre la redacció legislativa catalana i anglesa (Bennion, 1990, GRETEL, 1995) i sobre les característiques del llenguatge jurídic anglès (Borja Albi, 2000), he pogut constatar diverses convergències i divergències entre ambdues llengües que afecten distints nivells d'ús del llenguatge. Quant a la sintaxi, per exemple, les dues llengües coincideixen a tenir uns ritus específics del món jurídic (lèxic, locucions peculiars, etc.), i difereixen en el fet que el català tendeix a una efectivitat major i busca la simplificació i l'eficiència comunicativa, mentre que en anglès predominen costums

de redacció que aporten lentitud a la prosa. Quant a qüestions gramaticals, un tret que mereix esment és que el català empra la perífrasi d'obligació *haver de + infinitiu* i el present mantingut per expressar significacions que en anglès es materialitzen amb el modal *shall*, una perífrasi de futur amb valor d'obligació.

Malgrat que hi ha una base bibliogràfica consistent respecte de la tècnica de redacció legislativa, aquesta matèria no abasta els problemes que cal acarar en la traducció d'un text jurídic en llengua i cultura A (en aquest cas, la catalana) a una llengua B (en aquest cas, l'anglesa) i cultura X (en aquest cas, indefinida). La solució a aquests problemes només pot venir per la via de la *contrastivitat*.

A través de la contrastivitat de textos i contextos, el traductor estudia com funcionen conceptes i textos en llengües diferents. En el món de la traducció, i especialment en la traducció jurídica, un escull típic és la no simetria dels conceptes. Per això és adient parlar-ne en aquest context.

A Occident s'observen dues famílies del dret, un dret consuetudinari i un dret civil. El primer es basa en els costums (en llatí, *consuetudo* vol dir 'costum', 'hàbit') i en la jurisprudència, i el segon se centra en la legislació escrita. A Anglaterra i la majoria de països de la Commonwealth, el consuetudinari té més pes que no l'estatutari, el qual prepondera al continent europeu (de fet, de vegades es contraposen el Dret anglès i el Dret continental). El fet que el text jurídic que traduïm pose en contacte dos sistemes jurídics diferents provoca que siguin menys els elements comuns (institucions i conceptes). Així doncs, la complexitat de la translació del missatge d'una cultura a l'altra és major.

Com acabem d'explicar, pel que fa a la contrastivitat de sistemes jurídics, hi ha diferències notables entre el català i l'anglès, les quals es manifesten, per exemple, en la part expositiva de les lleis; en català, tot i no ser constituent de la part dispositiva, el preàmbul esdevé un element bàsic de la llei, gairebé indispensable. Tanmateix, en l'ordenament jurídic anglès, el preàmbul és prescindible i, de fet, no és rar que no n'hi haja o es limite a un paràgraf reduït. El contrast també es manifesta en les institucions que s'encarreguen de la legislació, les quals no són equiparables ni, és clar, homònimes.

Un altre element de contrastivitat és la macroestructura de les lleis, com es pot apreciar en el següent esquema (Monzó Nebot, 2001: 351):

CATALÀ		ANGLÈS	
Títol		Títols	
	<i>Fórmula I</i>		<i>Fórmula</i>
Preàmbul		Preàmbul	
Part dispositiva		Part definitòria	
		Part substantiva	
Part final		Part processal	
	<i>Fórmula II</i>	Part complementària	
Signatures		Signatures	

Igualment interessant és la contrastivitat fraseològica i terminològica, on les divergències es deriven sobretot de la manca d'equivalència en sistemes i conceptes jurídics, que responen a diferències culturals, atès que no podem oblidar que les lleis no són textos aïllats, sinó manifestacions culturals on es palesen trets distintius de la cultura on viu l'ordenament jurídic en qüestió.

Quant a la terminologia, es pot ressaltar la no correlació de les unitats terminològiques de l'àmbit jurídic en una i l'altra llengua; per exemple, *disposició* correspon a *provision*, *aprovar* seria *pass*, *bases* seria *grounds*, etc. La fraseologia probablement és més simètrica; el llenguatge legal, tant el català com l'anglès, compta amb unitats fraseològiques pròpies i, sovint, exclusives, com ara *d'acord amb* o *de conformitat amb* —'in accordance with' o 'in compliance with'— (tot i així, en el text treballat no trobem gaires exemples d'unitats fraseològiques).

En aquest apartat descriptiu, he analitzat les tendències d'una i altra llengua en el llenguatge jurídic, i concretament en la redacció legislativa, amb la intenció

de facilitar als traductors un context bàsic (jurídic, conceptual, lingüístic) perquè prenguen decisions més informades des de la contrastivitat dels dos sistemes (dues famílies jurídiques diferents) amb què treballem.

4. El procés de treball

Tot seguit, descriuré breument el procés de treball que he seguit, i després em centraré en les fases que, amb una informació prèvia adequada, s'haurien pogut alleugerir o accelerar.

Inicialment se'm va proposar, a través d'un encàrrec formulat per correu electrònic, la traducció de la Llei 1/2001, de 15 de març, de mediació familiar de Catalunya. La informació expressada en l'encàrrec no era gaire explícita quant a la intenció que havia de satisfer el text traduït, tot i ser un element clau a l'hora de dissenyar un projecte de traducció i de menar la tasca de traducció; per això vaig inferir la intenció del text meta, i l'explicito en l'apartat següent.

El primer pas fou llegir atentament el text original. Aleshores em vaig adonar que necessitava conèixer millor la llei catalana com a gènere (què són expressions fixes, què és típic del gènere i què és exclusiu del meu text original, com de representatiu és aquest original de la categoria de textos a què pertany, etc.), de forma que vaig recopilar documents paral·lels.

Després de familiaritzar-me amb el gènere català, i veure'm davant la tasca de reexpressió en anglès, vaig haver d'adquirir coneixements sobre la legislació escrita en anglès (sobretot anglesa, però també canadenca, americana, australiana i fins i tot dels Països Baixos i Hongria) amb documents propers i paral·lels, destriant sempre allò puntual d'allò general. El fet de no centrar-me en una jurisdicció concreta responia a la intenció d'oferir un llenguatge i un patró textual que pogueren resultar prou familiars i prou estrangeritzants per tots els sistemes anglòfons.

En acabant, em vaig adonar que encara no comptava amb dades concretes sobre l'encàrrec de traducció, i no cal dir que és una informació absolutament necessària: qui seria el meu receptor, quina funció tindria la meua traducció, i quin projecte definiria a través de quines tècniques segons la funció i el destinatari del text meta.

A continuació, vaig iniciar el procés de traducció, al llarg del qual fou una constant la presa de decisions per a solucionar problemes textuais: la recerca lèxica i fraseològica va ser incessant, així com les consultes en el meu corpus de textos paral·lels per solucionar dubtes sobre qüestions estilístiques o fraseològiques (més endavant parlaré amb major detall de la tria de fórmules de promulgació i del títol).

Tot i que aquest procés em va permetre efectuar l'encàrrec amb certa agilitat, trobe que el més important és que em va fer adonar de com podia millorar-lo per tenir més temps per dedicar als problemes d'abast concret (més que no a les qüestions derivades de la intenció de l'encàrrec i d'altres que podien considerar-se mecàniques). Ara concretaré com considere que es podria haver optimitzat el temps emprat, en quines fases es podria haver incidit prèviament per facilitar o accelerar la presa de decisions.

Abans de començar, el traductor hauria de saber les característiques de l'encàrrec; amb aquesta informació situacional el traductor ja tindria la resposta a molts dubtes macro i microtextuais. A més, com que el projecte de traducció pot aplicar-se a un treball més extens (com és l'objectiu del grup de traduir el corpus de legislació civil catalana), considere pertinent invertir un esforç important a confeccionar un llibre d'estil que permeti a qui el consulte una visió general de les característiques de l'encàrrec, a més d'una guia per a la traducció a través de la consulta d'un document model, al qual s'uneixen uns consells de redacció. De forma complementària, aquest llibre d'estil que he dissenyat inclou una mena de glossari lèxic i fraseològic al qual els traductors podrien incorporar-hi

progressivament noves entrades, per tal d'evitar la cerca repetida de mots; de ben segur que el resultat final seria més acurat i consistent.

En resum, per agilitar el procés de traducció, propose un llibre d'estil constituït pels apartats següents: explicitació de l'encàrrec de traducció, consells generals sobre l'estil i la redacció del transgènere llei (per a la traducció català-anglès), glossari i transgènere model amb les principals marques macroestructurals. Aquestes propostes es concreten en l'apartat següent.

5. Tècnica i suggeriments de traducció

En aquesta secció expose, en primer lloc, una sèrie de consideracions d'abast general sobre el projecte de traducció, com són la funció i el destinatari del text meta, els problemes amb què m'he topat i les tècniques que he escollit per resoldre'ls. En segon lloc, aporte un seguit de propostes referents a l'encàrrec de traducció, l'estil de redacció, la gestió de la terminologia i el model de document.

En el context del Projecte Norma Civil, la legislació civil catalana es tradueix a la llengua anglesa, però no per a la cultura anglesa; és a dir, el context meta de la meua traducció és indefinit i podríem dir que s'adreça a tota la cultura anglosaxona, sense considerar massa les especificitats del sistema jurídic anglosaxó. El text meta serà, doncs, una llei civil catalana en anglès, sense cap mena d'adaptació jurídica i amb això adoptem un projecte de traducció estrangeritzant. Per aqueix motiu, un dels obstacles més grans ha estat moure'm entre la literalitat (per no descolorir la genuïtat de l'original i no incórrer en alteracions de sentit en nivells comunicatiu o pragmàtic, però molt especialment semiòtic) i la naturalitat (perquè la traducció adopte la melodia del llenguatge jurídic anglès). Aquesta feina ha sigut molt complicada perquè la tendència catalana cap a la simplificació, d'una banda, i l'enrevessament de la redacció jurídica anglesa, de l'altra, han provocat moltes tensions (he de dir, també, que hi ha una campanya que pretén fer l'anglès jurídic més senzill, la *plain English campaign*, però l'abast irregular en la cultura anglosaxona d'aquest moviment m'ha portat a primar en les meues eleccions els trets estilístics que he extret del corpus *ad hoc* de textos paral·lels). La meua opció, tenint en compte el *scopos* de la traducció, ha estat estrangeritzar, mantenir el sabor de l'original, tant pel que fa a l'estil, com a la macroestructura, i en especial m'agradaria referir-me al tractament de les fórmules de promulgació.

Tenint en compte aquestes qüestions que contextualitzen la traducció, explicaré ara aspectes més concrets i hi aportaré quina informació considere que s'hauria de lliurar als traductors abans de començar a treballar perquè la seua tasca fóra més àgil.

El traductor requereix saber quines són les característiques del projecte de traducció, i proporcionar-li aquesta informació d'una forma ràpida i organitzada és ben fàcil atès que es pot configurar un únic projecte per a tots els encàrrecs. Totes les traduccions es produeixen en la mateixa situació comunicativa i responen a una mateixa intenció per part del Projecte Norma Civil. La sistematització que faig de l'encàrrec ve determinada per les coordenades següents:

Qui vol traduir el text?	La Generalitat Catalana, a través del Projecte Norma Civil.
Quina és la necessitat que genera l'encàrrec?	En l'estat actual del Projecte (que recopila la legislació) la informació sobre l'estat actual de la legislació civil catalana no pot arribar a qui no sàpia català
Per a què?	Es vol difondre i facilitar informació sobre la legislació civil catalana.
Quina funció tindrà la traducció, doncs?	Informativa, testimonial.
Per a qui? Qui en serà	Un turista o resident, un estudiós del Dret comparat, un

el lector?	(aprenent de) traductor jurídic...
------------	------------------------------------

Els primers tres elements solen venir determinats pel client, i els altres dos sorgeixen de la reflexió del traductor. Aquesta informació és bàsica per a conèixer la situació comunicativa i entendre en quines condicions es produirà l'intercanvi comunicatiu. El factor clau és, però, el receptor del missatge i l'efecte (jurídic o no, segons si es pretén una traducció documental o una traducció instrumental) que tindrà el text.

D'una banda, són difícils de perfilar les característiques del lector model, perquè la traducció es publicarà a la pàgina web del Departament de Justícia de la Generalitat Catalana, de forma que l'accés és públic; determinar el tipus de destinatari del meu text és, doncs, bastant agosarat. Val a dir que el destinatari principal serà un professional especialitzat en la matèria; hi ha una certa unanimitat en considerar que els destinataris de les lleis són juristes, i no «tots els ciutadans» (tal i com s'afirma a la fórmula catalana de promulgació inicial). Secundàriament, el destinatari podria ser un usuari profà. El que és ben cert és que el meu lector ideal és un lector angloparlant de nivell mitjà-alt (o un coneixedor en profunditat de la llengua anglesa).

D'altra banda, l'efecte del text meta sobre el lector model hauria de produir la percepció que es tracta d'un text català «anglitzat», però només lingüísticament, mai jurídicament. Reprenent una idea desenvolupada anteriorment, el text meta és una traducció documental (informativa) i no instrumental (amb una càrrega il·locutiva).

Pel que fa als consells d'estil, la meua recomanació és que el traductor se centre en la llengua del text meta, però sense caure en els mals vicis del llenguatge jurídic anglès, com són els dobles (quasi)sinònims, el recargolament innecessari, o les enunciacions que mantenen una seqüenciació paral·lela dels elements («a, b, c i d, en relació amb a', b', c' i d'»). Tot i ser, en certa mesura, un tret distintiu del llenguatge jurídic anglès, potser seria més adequat abandonar aquestes característiques, en la nostra traducció, i cercar la simplificació, la concisió i la claredat (seguint la tendència catalana; com assenyalen, entre d'altres Estopà Casals i García Ginestà, 2003: 33). Tot i fixar-nos en la llengua del text meta, hem de tenir present les característiques de l'original; per escometre aquesta tasca, propose que es mantinga la macroestructura de l'original, que es respecten les fórmules inicials de promulgació i que s'intenten mantenir les ambigüitats de l'original.

A continuació trobareu una mostra del glossari, que sens dubte hauria de millorar-se amb més informació terminològica (definicions, contextos, especificacions de camp, el nom de l'autor de l'entrada, etc.), però aqueixa és una feina ulterior, que jo no he fet i, per tant, no tractaré en aquest article. En aquest sentit, però, conec els treballs de la xarxa LEXTRA, que edita aquesta publicació, en el disseny d'una fitxa terminològica específica per facilitar les feines dels traductors jurítics que treballen amb sistemes pertanyents a diferents famílies (vg. Monzó Nebot, 2005).

acord amb, d'	in compliance/accordance with
aplicable, llei	applicable Act
disposar, contenir (en una llei)	envisage, establish, provide, state (in an Act)
disposició	provision
establir	lay down
prejudicis	damages
procedent	appropriate
promulgar (una llei)	enact (an act)

solucions alternatives	Alternative Disputes Resolution (ADR)
tribunal	court
tutela	guardianship

Per rendibilitzar la feina dels traductors que participen en el projecte, propose començar amb els termes comuns a totes les lleis (com ara, «promulgar», «establir», etc.) i que poden extraure's fàcilment del corpus amb eines de concordances. L'índex de recurrència és notablement major i, en conseqüència, la cerca terminològica aplicada a aquestes unitats suposa un entrebanc major a l'hora de traduir. Més endavant, caldria prosseguir amb la terminologia més específica del tema que tracten les lleis dins la branca del Dret civil («tutela», «solucions alternatives», etc.). De fet, en aquest sentit el procediment més eficient seria decidir les lleis que es tradueixen pels camps on s'insereixen i, així, començar amb el Dret de família, per exemple, i ampliar gradualment el nombre de branques analitzades.

Finalment, vull presentar també la meua proposta de model de document, que, tot i sorgir de la traducció específica que se'm va encomanar, pense —i espere— que resultarà d'allò més útil als traductors futurs, independentment de la temàtica dels textos.

MODEL EN CATALÀ:

Llei 1/2001, de 15 de març, de mediació familiar de Catalunya (DOGC núm. 3355, de 26-03-2001)
El President de la Generalitat de Catalunya Sia notori a tots els ciutadans que el Parlament de Catalunya ha aprovat i jo, en nom del Rei i d'acord amb el que estableix l'article 33.2 de l' Estatut d'autonomia de Catalunya , promulgo la següent LLEI
Capítol I, Disposicions generals Capítol II, Característiques de la mediació familiar Capítol III, Desenvolupament de la mediació Capítol IV, Aspectes de registre i d'organització Capítol V, Règim sancionador Disposicions addicionals, transitòries o finals
Per tant, ordeno que tots els ciutadans als quals sigui d'aplicació aquesta Llei cooperin al seu compliment i que els tribunals i les autoritats als quals pertoquei la facin complir.

Model en anglès:

Family Mediation Act of Catalonia 1/2001, 15th March (DOGC No. 3355, 26-03-2001)
To all to whom these presents shall come, the Parliament of Catalonia has passed and I, President of the Generalitat Catalana, on behalf of the King and in accordance with what is laid down in section 33.2 of the Statute of Autonomy of Catalonia , hereby enact the following: ACT
Chapter I, General Provisions Chapter II, Characteristics of Family Mediation Chapter III, Mediation Development Chapter IV, Aspects of Registration and Organization Chapter V, Disciplinary procedure Additional, transitory or final provisions
I instruct that all the citizens to whom this Act applies and the courts and authorities involved contribute to bring to bear this Act.

En aquest context, trobe que és escaient comentar el procés de traducció de les fórmules de promulgació. Per tal de traduir-les, primer vaig pensar a fer una traducció més o menys literal, per deixar constància de l'original català. Però aquesta solució no era satisfactòria, i vaig creure que era més adequat utilitzar la fórmula genuïna anglesa i adaptar-la per reflectir-hi les institucions catalanes i el sistema de promulgació autòcton; la fórmula anglesa original és la següent:

«BE IT ENACTED by the Queen's most Excellent Majesty, by and with the advice and consent of the Lords Spiritual and Temporal, and Commons, in this present Parliament assembled, and by the authority of the same, as follows:»

L'intent d'adaptació d'aquesta fórmula va quedar de la forma següent:

«BE IT ENACTED by the President of the *Generalitat Catalana*, by and with the advice and consent of the Catalonia Parliament, on behalf of the King and in accordance with what is laid down in section 33.2 of the [Statute of Autonomy of Catalonia](#), in this present Parliament assembled, and by the authority of the same, as follows:»

Això no obstant, finalment vaig optar per reproduir en llengua anglesa la informació que es dona en català (seguint el projecte estrangeritzant que m'havia marcat l'encàrrec), utilitzant recursos propis del llenguatge jurídic anglès (amb expressions fixes com és ara «To all to whom these presents shall come») que tingueren un significat i funció semblants al de les expressions catalanes, com es pot veure en el document model presentat anteriorment. D'aquesta forma, pretenia trobar l'equilibri entre la naturalitat en anglès i la fidelitat al català.

Al llarg d'aquest apartat la meua intenció ha estat identificar les dificultats que sorgeixen en el procés de traducció i dissenyar una metodologia que permetia trobar-hi solucions. Les meues propostes abracen aspectes microtextuals (el lèxic i la fraseologia i l'estil de redacció), macrotextuals (macroestructura del text meta) i contextuals o peritextuals (descripció de l'encàrrec).

6. Vies d'estudi i conclusions

Com a colofó del treball, presentaré les conclusions que n'he extret en l'elaboració i parlaré d'algunes vies d'investigació per continuar aquest estudi.

En aquesta aportació he tractat de bastir un marc metodològic que racionalitzi el procés de traducció del dret civil català a l'anglès —que desenvolupa el Projecte Norma Civil—, un tema actual, relativament nou i ben interessant, perquè és una tasca que s'ha començat recentment i cal explorar, i perquè traduir textos legislatius constitueix un gran repte. He fet èmfasi en la reflexió prèvia a la traducció; he parlat de la idoneïtat de facilitar als traductors les característiques de l'encàrrec de traducció, unes directrius estilístiques, un glossari i un document model en anglès. Si s'aplicara la metodologia que propose, segurament la complexa tasca de traduir un text normatiu esdevindria més senzilla.

Així doncs, el que he fet ha estat un viatge d'anada i tornada a la praxi passant per la teoria. Primerament, he traduït un preàmbul català a l'anglès, després hi he reflexionat i, finalment, he pensat com aplicar allò après a la . Espere que transmetre aquesta experiència genere un debat necessari que repercutisca positivament sobre la labor que desenvolupa el Projecte, sobre els professionals del camp (juristes i traductors) i sobre la branca del coneixement de la traducció jurídica.

Quant a possibilitats investigadores que he pogut veure a través de l'estudi realitzat, trobe que seria interessant per a la tasca traductora en aquest i altres projectes de traducció desenvolupar diverses qüestions. Pel que fa a l'aspecte jurídic, es podrien fer estudis contrastius on es comparara la redacció de la legislació civil —com ara, el dret de família— d'un país i d'un altre, i de la legislació

europea. Com que en l'actualitat s'està produint un procés de convergència dels sistemes jurídics europeus i, a més, ha nascut un nou dret europeu, seria útil considerar la traducció a un «anglès europeu», seguint els costums, les fórmules i l'estil de redacció que s'empra a Europa. Des de la perspectiva traductora, aquesta idea és especialment interessant, ja que és una via iniciada recentment i, per tant, poc estudiada, on el paper dels traductors és, no cal dir-ho, clau.

Quant a la terminologia, podria resultar interessant recollir glossaris que ja s'han confeccionat (com els que hi ha a Europa, o en coordinació amb el Termcat o amb algun departament de dret que haja treballat ja aquesta qüestió) i organitzar una tasca tan vasta com és fer un glossari bilingüe català-anglès de la legislació civil catalana. Possiblement, la fraseologia es podria incloure en la base de dades on es reculla tota la informació terminològica.

Respecte de l'estil de redacció, he trobat que hi ha moltes qüestions concretes de solució difícil, perquè no hi ha bastants eines. Un exemple ben il·lustratiu és la redacció dels títols de les lleis i els de les parts (capítols, seccions i articles). Si comptàrem amb un corpus de textos normatius en dues o més llengües, es podrien analitzar qüestions estilístiques concretes. Una proposta més d'estudi és, doncs, el recull de textos normatius en anglès (o en altres llengües) que s'utilitzaran per a «copiar-ne» dubtes d'estil concrets.

Una proposta que es faria necessària si de cas es vol ampliar la traducció a altres llengües és fer un llibre d'estil per a la traducció al francès, per exemple. La traducció al francès seria de gran utilitat, ja que hi ha un percentatge alt de catalans que provenen del Magrib (on, a banda de l'àrab, el pes del francès és innegable) i perquè el francès és una *lingua franca*.

BIBLIOGRAFIA

- BENNION, F. (1990): *Bennion on Statute Law*, 3a edició, Londres, Longman.
- BORJA ALBI, A. (2000): *El texto jurídico inglés y su traducción al español*, Barcelona, Ariel.
- ESTOPÀ CASALS, A. i C. GARCÍA GINESTÀ (ed.) (2003): *Manual de llenguatge judicial*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia i Interior.
- GRETEL (1995): *La redacció de les lleis*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Escola d'Administració Pública de Catalunya.
- HURTADO ALBIR, A. (2001): *Traducción y traductología*, Madrid, Cátedra.
- MONZÓ NEBOT, E. (2001): «Estudi fraseològic de fórmules jurídiques dins de l'àmbit legislatiu» dins V. SALVADOR i A. PIQUER (ed.) (2001): *El discurs prefabricat. Estudis de fraseologia teòrica i aplicada*, Castelló de la Plana, Universitat Jaume I, p. 343-354.
- (2005): «Cómo traducir derecho sin ser jurista: nuevas fuentes y métodos documentales para la traducción jurídica» dins D. SALES SALVADOR (ed.) (2005): *La biblioteca de Babel*, Granada, Comares.

